

SYSTEMY ZARZĄDZANIA ISO W BRANŻY TRANSPORTOWEJ

W artykule omówiony został temat różnorodności systemów zarządzania ISO coraz częściej wdrażanych i certyfikowanych w branży transportowej.

WSTĘP

Od roku 1994 w Polsce nastąpił znaczący wzrost zainteresowania wdrażaniem i certyfikacją systemów zarządzania potocznie zwanymi systemami ISO. Początkowo systemy te wdrażane były w dużych przedsiębiorstwach produkcyjnych. Z czasem również rynek małych i średnich firm zaczął nasycać się wdrożonymi systemami ISO. W ciągu ostatnich 10 lat można też zauważyć duży wzrost wdrożeń systemów ISO w branży transportowej.

1. SYSTEMY ZARZĄDZANIA STOSOWANE W BRANŻY TRANSPORTOWEJ

1.1. Obligatoryjne systemy zarządzania wdrażane w firmach transportowych

Niezależnie od rodzaju transportu lądowy, kolejowy, lotniczy w międzynarodowym prawie wymagany jest obowiązek wdrożenia systemu zarządzania HACCP – systemu dotyczącego żywności, a w tym przypadku przewozu żywności. Wszystkie firmy sektora spożywczego począwszy od producenta, poprzez hurtowników, przewoźników kończąc na punktach sprzedaży i konsumpcji żywności zobligowane są do wdrożenia przynajmniej systemu HACCP¹ opartego przynajmniej na wymaganiach Kodeksu Bezpieczeństwa Żywności - Codex Alimentarius². System ten opiera się na podstawowej zasadzie identyfikacji zagrożeń, które mogą doprowadzić do skrzywienia żywności, monitorowaniu krytycznych punktów zagrożeń żywności oraz podejmowanie działań prewencyjnych. Oczywiście wszystkie firmy transportowe przewożące żywności taki system mają wdrożony. Systemy te mogą być certyfikowane, ale polskie prawo nie wymaga obligatoryjnie certyfikatu HACCP. Organem weryfikującym funkcjonowanie tego systemu w firmach transportowych jest Państwowa Inspekcja Sanitarna.

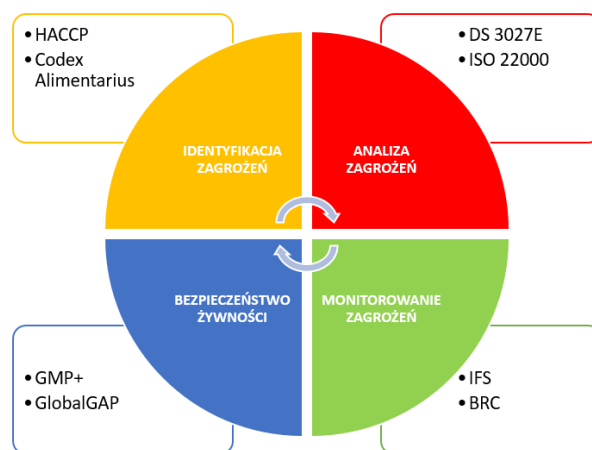
Ze względu na dużą konkurencję i wymagania rynkowe przewoźnicy jednak często uzyskują certyfikaty systemów zarządzania mogąc tym samym świadczyć usługi koncernom spożywczym. Początkowo uzyskiwane były certyfikaty HACCP np. w oparciu o duńską normę DS 3027E:2002 pt.: Management of food safety based on HACCP³. Z czasem powstał ujednoczony standard zarządzania jakością i bezpieczeństwem żywności – ISO 22000⁴, który zawierał zbiór zasad dobrych praktyk bezpieczeństwa żywności.

¹ Ustawa o warunkach zdrowotnych żywności i żywienia z dnia 11 maja 2001r. (wraz z późniejszymi poprawkami) - z 2003 r. Dz. U. Nr 208, poz. 2020

² Codex Alimentarius czerwiec 1997

³ DS 3027E:2002 pt.: Management of food safety based on HACCP – Requirements for a management system of food producing organizations and their suppliers).

⁴ PN-EN ISO 22000:2006 - Systemy zarządzania bezpieczeństwem żywności - Wymagania dla każdej organizacji należącej do łańcucha żywnościowego

Rys. 1. Spójność systemów zarządzania w obszarze bezpieczeństwa żywności.

W ramach rozwoju systemów bezpieczeństwa żywności międzynarodowe koncerny spożywcze narzuciły m.in. na przewoźników wymogi stosowania bardziej zaawansowanych systemów zapewniających bezpieczeństwo żywności. I tak powstały systemy BRC Global Standard for Food Safety⁵ opracowany przez Wielką Brytanię, czy też system IFS⁶ wypracowany przez producentów w Europie Zachodniej. Wdrożenie i certyfikacja tych systemów otwiera możliwości zaistnienia na rynku transportowym w korporacyjnym sektorze spożywczym.

Jednak to nie wszystko co w tej materii może dotyczyć przewoźników. Powstały też branżowe systemy bezpieczeństwa jak GlobalGAP⁷ dla producentów i przewoźników w branży rolnej, czy też GMP+ standard Dobrych Praktyk Wytwarzania i Transportu Pasz⁸.

1.2. Dobrowolne systemy zarządzania wdrażane w firmach transportowych

Oprócz systemów zarządzania związanych z bezpieczeństwem żywności istnieje wiele innych systemów standaryzujących pracę, które można wdrożyć w przedsiębiorstwie transportowym. Najpowszechniej stosowanym systemem jest ISO 9001⁹, – system zarządzania jakością. Polega on na odpowiednim zorganizowaniu pracy przedsiębiorstwa poprzez wyznaczenie polityki i celów, nadzorowanie procesów, zarządzanie infrastrukturą, zarządzanie zasobami ludzkimi, zarządzanie dostawcami oraz ciągłe doskonalenie w

⁵ Obecnie aktualny BRC wersja 7 styczeń 2015r.

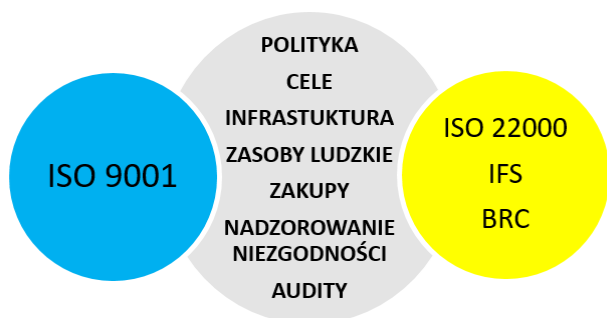
⁶ IFS Food wersja 6 obowiązuje do lipca 2012

⁷ Global GAP wersja 2.1. z 2004r

⁸ Dla Transportu stosowany GMP+B4 marzec 2013

⁹ PN-EN ISO 9001:2015 System zarządzania jakością - Wymagania

ramach nadzorowania niezgodności i prowadzenie działań audytowych wsparte przeglądaniami zarządzania. System ten poniekąd powstał właśnie na bazie zbioru dobrych praktyk pierwotnie zapewniających jakość żywności.

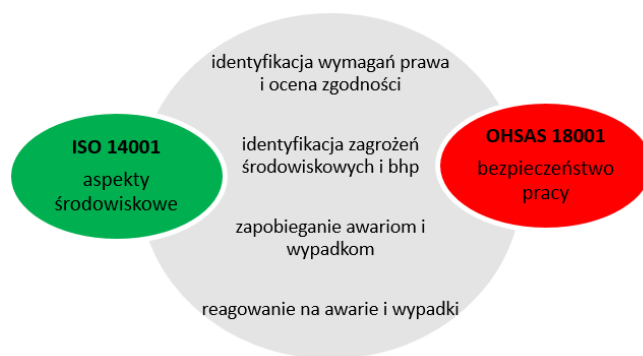
Rys. 2. Elementy wspólne systemu zarządzania jakością ISO 9001 i systemów zarządzania bezpieczeństwem żywności

System zarządzania jakością ISO 9001 można powiedzieć jest systemem bazowym dla reszty popularnych systemów zarządzania. W sektorze transportowym coraz częściej wdrażane są systemy zarządzania środowiskowego ISO 14001¹⁰ i zarządzania bezpieczeństwem pracy OHSAS 18001¹¹. Oba te systemy mają elementy wspólne systemów zarządzania czyli polityka, cele, nadzorowanie dokumentacji, zarządzanie zasobami, nadzorowanie niezgodności, audity itp. Jednak systemy te różnią się przesłaniem.

System zarządzania środowiskowego skupia się na aspektach oddziaływania na środowisko – czyli działalności firmy wpływającej na środowisko naturalne. W branży transportowej najczęściej są to emisje ze spalin do atmosfery i odpady.

System zarządzania bezpieczeństwem i higieną pracy zaś skupia się na bezpieczeństwie pracowników. Jego wdrożenie skutkuje prowadzeniem analizy zagrożeń w miejscu pracy i monitorowaniem stanowisk pracy. Co często przejawia się w branży transportowej na monitorowaniu czasu pracy kierowców i ergonomii ich miejsc pracy.

Warto zwrócić uwagę na fakt, że oba te systemy mają bardzo istotne elementy wspólne – mianowicie oprócz wspólnych elementów z ISO 9001 łączy je podejście do incydentów, awarii i wypadków. W obu tych systemach przewoźnicy zobligowani są do rejestrowania zdarzeń potencjalnie niebezpiecznych zagrażających człowiekowi i środowisku. Oba systemy wymagają utworzenia procedur zapobiegania awariom i wypadkom oraz procedur postępowania na wypadek awarii lub wypadku. Zamykając elementy wspólne obu systemów należy zwrócić uwagę, iż oba standardy kładą duży nacisk na zidentyfikowanie wymagań prawnych w obszarze środowiska i bhp, które dotyczą danego przedsiębiorstwa, wprowadzenie wszystkich niezbędnych regulacji oraz dokonania ponownej oceny zgodności z wymaganiami prawnymi.

Rys. 3. Elementy wspólne systemu zarządzania środowiskowego ISO 14001 i systemu zarządzania bezpieczeństwem pracy OHSAS 18001.

2. INNOWACJA W BRANŻY TRANSPORTOWEJ – ISO 28000

Nowością dla branży transportowej jest system zarządzania bezpieczeństwem w łańcuchu dostaw ISO 28000¹². Na dzień dzisiejszy system mocno rozwinięty w Niemczech. Obecnie w Polsce wdrożony i certyfikowany system ma zaledwie parę firm transportowych. Jest to system o klasycznej strukturze systemów zarządzania. Charakteryzuje się on jednak naciskiem na identyfikację kluczowych zagrożeń jakie mogą wystąpić podczas transportu. System ten w dużej mierze na standardach oceny ryzyka i zapobieganiu nieprzewidzianym zdarzeniom. Jego wdrożenie ma zapewnić ciągłość działania w całym łańcuchu dostaw.

Analogiczny ideą system, wdrażany również jeszcze w niewielkim stopniu w firmach transportowych, jest system ISO 27001¹³ poświęcony bezpieczeństwu informacji.

Rys. 4. Elementy wspólne systemu zarządzania ciągłości łańcucha dostaw ISO 28000 i systemu zarządzania bezpieczeństwem informacji ISO 27001.

Oba te systemy łączy szeroko rozwinięte narzędzie zarządzania ryzykiem. Rozwiązaniem jest tu szczegółowa identyfikacja zagrożeń, ocena ich możliwości i skutku wystąpienia oraz podjęcie wszelkich działań prewencyjnych mających na celu utrzymanie ciągłości działania. Zarówno standard bezpieczeństwa w łańcuchu dostaw jak i standard bezpieczeństwa informacji opierają się na świadomości pracowników oraz dobrej komunikacji.

¹⁰ PN-EN ISO 14001:2015 System zarządzania środowiskowego – Wymagania i wytyczne do stosowania

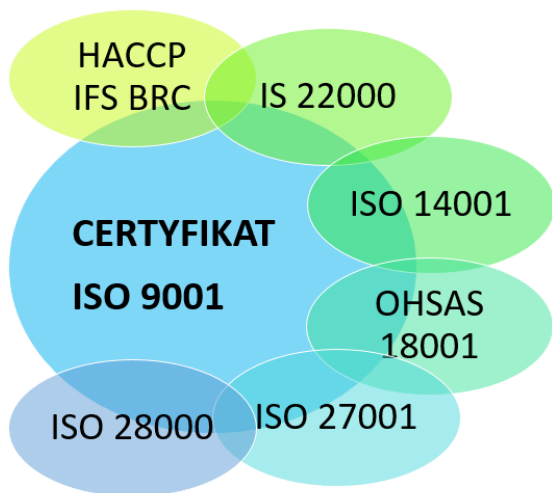
¹¹ OHSAS 18001:2007 Occupational Health and Safety Assessment Series

¹² ISO 28000:2007 Systemy zarządzania bezpieczeństwem łańcucha dostaw

¹³ PN-ISO/IEC 27001:2007 Technika informatyczna. Techniki bezpieczeństwa. Systemy zarządzania bezpieczeństwem informacji - Wymagania

3. KORZYŚCI Z WDROŻENIA SYSTEMÓW ZARZĄDZANIA

Wdrożenie dowolnego systemu zarządzania serii ISO jest wyzwaniem dla przedsiębiorstwa. W branży transportowej jest to często przebudowa całej kultury organizacyjnej przedsiębiorstwa. Każdy z elementów różnych systemów jest przydatny w obszarze transportu.

Rys. 5. Wszystkie systemy zarządzania mają wspólne elementy.

Niezależnie od wyboru systemu, korzyścią z jego wdrożenia jest usystematyzowanie pracy w danym obszarze, to organizacji pracy, to zarządzania bezpieczeństwem żywności, bezpieczeństwem informacji, bezpieczeństwem pracy czy środowiska. Osiągnięte jest to chociażby poprzez szeroko rozumiane zarządzanie ryzykiem zapewniające ciągłość działania. Jednak bardziej wymiernymi korzyściami są bezpośrednio:

- świadome zarządzanie zasobami ludzkimi
 - nadzorowanie infrastruktury
 - identyfikacja wymagań prawnych i ocena ich zgodności
 - nadzorowanie obiegu dokumentacji
 - zapewnienie bezpieczeństwa informacji
 - zapewnienie bezpieczeństwa pracy personelu
 - ograniczenie wpływu oddziaływania na środowisko
 - poprawa komunikacji wewnątrz i na zewnątrz organizacji
 - zwiększenie wiarygodności firmy na rynku
- i co najważniejsze wzrost zaufania klientów / konsumentów.

PODSUMOWANIE

W dobie dynamicznego rozwoju przedsiębiorstw wdrażanie systemów zarządzania staje się standardem. W branży transportowej coraz więcej firm wdraża systemy zarządzania nie tylko z powodu wymagań prawnych czy wymogów rynku lecz dla poprawy organizacji pracy. Systemy te znacząco wpływają na szeroko rozumiane bezpieczeństwo... bezpieczeństwo żywności, pracy, środowiska. Ich skuteczne wdrożenie i certyfikacja niejednokrotnie składają się na efektywną pracę, gwarancję dobrego partnerstwa oraz dobry wizerunek przedsiębiorstwa transportowego na rynku.

BIBLIOGRAFIA

1. Ustawa o warunkach zdrowotnych żywności i żywienia z dnia 11 maja 2001r. (wraz z późniejszymi poprawkami) - z 2003 r. Dz. U. Nr 208, poz. 2020
2. Codex Alimentarius czerwiec 1997
3. DS 3027E:2002 pt.: Management of food safety based on HACCP – Requirements for a management system of food producing organizations and their suppliers).
4. PN-EN ISO 9001:2015 System zarządzania jakością - Wymagania
5. PN-EN ISO 14001:2015 System zarządzania środowiskowego – Wymagania i wytyczne do stosowania
6. OHSAS 18001:2007 Occupational Health and Safety Assessment Series
7. PN-EN ISO 22000:2006 - Systemy zarządzania bezpieczeństwem żywności - Wymagania dla każdej organizacji należącej do łańcucha żywnościowego
8. PN-ISO/IEC 27001:2007 Technika informatyczna. Techniki bezpieczeństwa. Systemy zarządzania bezpieczeństwem informacji - Wymagania
9. ISO 28000:2007 Systemy zarządzania bezpieczeństwem łańcucha dostaw
10. BRC wersja 7 styczeń 2015r.
11. IFS Food wersja 6 obowiązuje do lipca 2012
12. Global GAP wersja 2.1. z 2004r
13. GMP+B4 marzec 2013

Autorzy:

dr inż **Natalia Jagodzińska**

BTCH Systemy Zarządzania Gdańsk

Certyfikowany Auditor Wiodący Systemów Zarządzania

e-mail: natalia.jagodzinska@outlook.com